

Valstybinio audito ataskaita

TEISMO EKSPERTIZIŲ ATLIKIMO ORGANIZAVIMAS

2016 m. lapkričio 17 d. Nr. VA-P-40-3-23

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SĄVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>5</u>
IŠVADOS	6
REKOMENDACIJOS	7
<u>IŽANGA</u>	<u>9</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>11</u>
1. <u>Ne visų teismo ekspertizės įstaigų steigėjams pavesta dalyvauti formuojant valstybės politiką ir organizuojant jos įgyvendinimą</u>	<u>11</u>
2. <u>Nepakankamai sureguliuotas ekspertinių tyrimų atlikimas</u>	<u>12</u>
2.1. Ekspertinių tyrimų srityje neskatinama sąžininga konkurencija	13
2.2. Neregamentuota, kada (kokiais atvejais) turi būti kreipiamasi dėl objekto tyrimo, o kada dėl teismo ekspertizės atlikimo	17
2.3. Netinkama ekspertinių tyrimų paslaugų įkainių apskaičiavimo tvarka	19
2.4. Nesukurtos tinkamos teisinės prielaidos įvertinti kvalifikaciją teismo ekspertų, kuriems ją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos	20
3. <u>Nepakankamos priemonės sutrumpinti ekspertinių tyrimų rezultatų teikimo terminus</u>	<u>21</u>
3.1. Suformuoti nepakankami žmogiškieji ištekliai	24
3.2. Nevertinamas ekspertinių tyrimų rezultatų panaudojimas	25
<u>PRIEDAI</u>	<u>28</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

AVPK – apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

BPK – Baudžiamojo proceso kodeksas

FNTT – Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba

GTC – Gaisrinių tyrimų centras

KTC – Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras

LB – Lietuvos bankas

LTEC – Lietuvos teismo ekspertizės centras

ML – Muitinės laboratorija

PVM – Pridėtinės vertės mokestis

Teisėsaugos institucijos – teismai, prokuratūros ir ikiteisminio tyrimo įstaigos

TEĮ – Teismo ekspertizės įstatymas

TM – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

VMI – Valstybinė mokesčių inspekcija

VTMT – Valstybinė teismo medicinos tarnyba

VTPT – Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba

Ekspertinis tyrimas – pagal teismo ar teisėjo nutartį, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno užduotį arba fizinio ar juridinio asmens, kitos organizacijos ar jų padalinių prašymą atliekamas tyrimas, kuriam reikia specialių žinių ir kurio eiga, analitiniai rezultatai ir su jais tiesiogiai susietas aiškinimas fiksuojami ekspertizės akte ar specialisto išvadoje¹.

Objektų tyrimas – ikiteisminio tyrimo veiksmas, kuriuo siekiama pritaikius specialias žinias surasti ir ištirti nusikalstamos veikos pėdsakus ar kitus objektus, turinčius reikšmės tyrimui, nustatyti įvykio situaciją ir kitas reikšmingas aplinkybes².

Privatus teismo ekspertas – asmuo, turintis teismo eksperto kvalifikaciją, įrašytas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą, <...> bet nedirbantis teismo ekspertizės įstaigoje³.

Specialistas – reikiamų specialių žinių ir įgūdžių turintis asmuo, kuriam pavedama atlikti objektų tyrimą ir pateikti išvadą arba paaiškinimus jo kompetencijos klausimais⁴.

Teismo ekspertas – asmuo, turintis teismo eksperto kvalifikaciją ir įrašytas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą⁵.

¹ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 2002-10-29 Nr. IX-1161, 3 str. 1 d.

² Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2011-01-18 įsakymas Nr. I-14 „Dėl rekomendacijų dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo patvirtinimo“, 7.4 p.

³ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 17 str. 1 d.

⁴ Baudžiamojo proceso kodeksas, 89 str. 1 d.

⁵ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 3 str. 3 d.

Teismo ekspertizė – proceso veiksmas, kuriuo teismas ar teisėjas skiria teismo ekspertui atlikti ekspertizę ir atsakyti į specialių žinių reikalaujančius klausimus, o teismo ekspertas atlieka jam pavestus tyrimus ir jų rezultatus fiksuoja ekspertizės akte⁶.

Teismo ekspertizės įstaiga – valstybės įstaiga ar jos padalinys, kurių pagrindinė paskirtis yra atlikti teismų paskirtas teismo ekspertizes⁷.

⁶ Teismo ekspertizės įstatymas 3 str. 4 d.

⁷ Ten pat, 3 str. 5 d.

SANTRAUKA

Ekspertinius tyrimus galima skirstyti į teismo ekspertizes ir objektų tyrimus. Formuoti valstybės politiką teismo ekspertizių srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą pavesta Teisingumo ministerijai. Dalyvauti formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką šioje srityje pavesta ir Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybai. Teismo ekspertizes atlieka valstybės teismo ekspertizės įstaigos, išlaikomos iš valstybės biudžeto, ir privatūs teismo ekspertai. Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąraše 2015 m. pabaigoje buvo įrašyti 278 teismo ekspertai, dirbantys teismo ekspertizės įstaigose, ir 110 privačių teismo ekspertų. Įrašymu į teismo ekspertų sąrašą patvirtinama, kad ekspertas turi reikiamą kvalifikaciją ir specialią žinių atlikti sąraše nurodytos rūšies ekspertizes, gali dirbti teismo eksperto darbą teismo ekspertizės įstaigoje ar užsiimti privataus teismo eksperto praktika. Apribojimų, kad privatūs teismo ekspertai negalėtų atlikti tam tikros rūšies ekspertinių tyrimų, įstatymai nenustato. Lietuvoje įsteigtos penkios teismo ekspertizės įstaigos (specialiai įsteigta valstybės įstaiga ar valstybės įstaigos padalinys, kurių pagrindinė veikla – teismo ekspertizių atlikimas). Apie 94 proc. visų atliekamų ekspertinių tyrimų teismo ekspertizės įstaigose sudaro objektų tyrimai, o apie 6 proc. – teismo ekspertizės. Valstybės biudžeto skiriami asignavimai teismo ekspertizės įstaigoms kasmet didėjo – 2014 m. buvo 12,36 mln. Eur, 2015 m. – 13,70 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, kiek valstybės biudžeto lėšų buvo panaudota privačių teismo ekspertų suteiktoms paslaugoms apmokėti, duomenys nerenkami.

Ekspertinių tyrimų rezultatai naudojami teisingumo vykdymo uždaviniams įgyvendinti. Laiku ir kokybiškai atlikti ekspertiniai tyrimai turėtų padėti teismams nustatyti tiesą civilinėse, administracinėse ir baudžiamosiose bylose, ikiteisminio tyrimo institucijoms – greitai ir išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas. Valstybės kontrolė 2012 m. atliko auditą⁸ „Ar sudarytos prielaidos efektyviai organizuoti ikiteisminio tyrimo procesą?“. Buvo nustatyta, kad ilgi ekspertinių tyrimų atlikimo terminai viena iš priežasčių, kodėl ikiteisminiai tyrimai nebaigiami laiku. Todėl buvo nuspręsta atlikti valstybinį auditą „Teismo ekspertizių atlikimo organizavimas“, kurio metu analizavome:

- kaip formuojama ir įgyvendinama valstybės politika teismo ekspertizių srityje;
- ar teisės aktais pakankamai sureguliuotas ekspertinių tyrimų atlikimas;
- ar imamasi pakankamų priemonių ekspertinių tyrimų rezultatų teikimo terminams sutrumpinti.

Auditą atlikome Teisingumo ministerijoje ir dviejose teismo ekspertizės įstaigose: Lietuvos teismo ekspertizės centre (toliau – LTEC) ir Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre (toliau – KTC). Šios įstaigos atlieka daugiausiai ekspertinių tyrimų rūšių ir dalį tos pačios rūšies tyrimų.

Duomenis auditui atlikti taip pat rinkome iš Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos, visų teismo ekspertizės įstaigų, kitų ekspertinius tyrimus atliekančių įstaigų, apygardų ir apylinkių teismų, apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų. Bendravome su akademinės visuomenės, Nacionalinės teismų administracijos, Nacionalinio akreditavimo biuro atstovais, prokurorais ir policijos pareigūnais.

Audituotas laikotarpis 2014–2015 m. Siekiant įvertinti pokyčius, buvo analizuojami ir ilgesnio laikotarpio duomenys.

Nustatyta, kad audituotose teismo ekspertizės įstaigose išlieka eilės ekspertiniams tyrimams atlikti. Kai kurių tyrimų eilėje tenka laukti apie metus, kas lemia užsitęsusių ikiteisminių tyrimų.

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2012-12-20 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-40-8-17.

Valstybė neturi aiškos vizijos, kaip ateityje turėtų būti plėtojama šių paslaugų teikimo sritis, kad būtų patenkinamas užsakovų poreikis. Priėmus strateginius sprendimus ir tinkamai suregulius ekspertinių tyrimų paslaugų teikimo procesą, būtų daugiau galimybių sutrumpinti ekspertinių tyrimų teikimo terminus ir užtikrinti jų kokybę. Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame išvadas ir rekomendacijas, kurių įgyvendinimas turėtų padėti užtikrinti ekspertinių tyrimų paslaugų poreikio patenkinimą ir efektyvesnį valstybės biudžeto lėšų, skiriamų šioms paslaugoms apmokėti, panaudojimą.

IŠVADOS

1. Dalis ikiteisminių tyrimų nebuvo baigti laiku dėl ilgų ekspertinių tyrimų atlikimo terminų. Teisingumo ministerija, kuriai pavesta formuoti valstybės politiką, organizuoti ir koordinuoti jos įgyvendinimą teismo ekspertizės srityje, neužtikrino, kad valstybės mastu būtų numatyti pakankami būdai ir priemonės Vyriausybės programos tikslui – sutrumpinti ekspertų išvadų teikimo terminus – pasiekti. Valstybės politikos formavimą ekspertinių tyrimų srityje, jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontrolę apsunkina tai, kad:
 - 1.1. dalyvauti politikos formavime nepavesta Vidaus reikalų ir Sveikatos apsaugos ministerijoms, kurių valdymo srityje yra keturios (iš penkių) Lietuvoje veikiančios teismo ekspertizės įstaigos (1 skyrius);
 - 1.2. Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba dirba visuomeniniais pagrindais, todėl negali užtikrinti nuolatinio visų jai priskirtų funkcijų rezultatyvaus vykdymo, o metiniai veiklos planai / prioritetai nebuvo nustatyti (1 skyrius);
 - 1.3. Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos sudėtyje nėra asmenų, kurie atstovautų privačių teismo ekspertų interesams (1 skyrius).
2. Nepakankamai valdoma rizika, kad valstybės biudžeto lėšomis būtų atliekami tik tie ir tokios apimties ekspertiniai tyrimai, kurie yra būtini teisingumo vykdymo uždaviniams įgyvendinti:
 - 2.1. kasmet vien teismo ekspertizės įstaigos atlieka apie 62 tūkst. ekspertinių tyrimų, tačiau nevertinama, kiek iš jų panaudota įgyvendinant teisingumo vykdymo uždavinius (3.2 poskyris);
 - 2.2. ekspertinis tyrimas skiriamas, kai nusikalstamos veikos aplinkybėms nustatyti būtinos specialios žinios, tačiau teisės aktuose nedetalizuojama, kokiais atvejais turi būti skiriamas objekto tyrimas, o kokiais atvejais – teismo ekspertizė, todėl dėl tokio paties tyrimo, nesant aiškių skyrimo pagrindų, gali būti kreipiamasi atlikti tiek objekto tyrimą, tiek teismo ekspertizę;
 - 2.3. objekto tyrimo ir teismo ekspertizės skyrimo tvarka skiriasi. Paskiriant teismo ekspertizę, taikomas didesnis kontrolės mechanizmas, nei skiriant objektų tyrimą, ir tai galėjo lemti, kad 94 proc. visų paskirtų ekspertinių tyrimų sudaro objektų tyrimai.
3. Pagal Teismo ekspertizės įstatymą ekspertinius tyrimus be apribojimų gali atlikti tiek teismo ekspertizės įstaigos, tiek privatūs teismo ekspertai, tačiau matome riziką, kad praktikoje gali būti ribojamos privačių teismo ekspertų galimybės dalyvauti šių paslaugų teikimo procese:
 - 3.1. Teismo ekspertizės įstatymu teismo ekspertizės įstaigoms pavesta rengti savo srities teismo ekspertus, tačiau KTC ir LTEC privatūs asmenys nerengiami, nes poįstatyminiais aktais, reglamentuojančiais teismo eksperto rengimo ir kvalifikacijos teikimo tvarką, nustatyta, kad rengiami tik tie asmenys, kurie dirba teismo ekspertizės įstaigoje (2.1 poskyris);

- 3.2. baudžiamajame procese teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovai dažniausiai renka teismo ekspertizės įstaigų teikiamas paslaugas, nes skirtingai nei už privačių teismo ekspertų suteiktas analogiškas paslaugas, nereikia apmokėti iš jiems skirtų valstybės biudžeto asignavimų (2.1 poskyris);
- 3.3. pagal Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijas ikiteisminiame tyrime privačių teismo ekspertų paslaugomis turi būti naudojamos tik tuo atveju, jeigu nėra galimybės atlikti šį tyrimą valstybės įstaigoje. Todėl į privačius teismo ekspertus, teikiančius tokias pat paslaugas kaip ir valstybės įstaigose, beveik nesikreipiama (2.1 poskyris).
4. Koordinavimo stoka nepadeda mažinti eilių ekspertiniams tyrimams atlikti ir užtikrinti jų kokybės:
 - 4.1. kilus abejonių dėl teismo ekspertų, kuriems kvalifikaciją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos, atliekamų tyrimų kokybės, nėra galimybės patikrinti jų kvalifikacijos, nes įstaigos, suteikusios kvalifikaciją, neturi įgaliojimų vertinti teismo ekspertizės aktų kokybės (2.4 poskyris);
 - 4.2. nesprendžiamas klausimas, kad pagal galimybes būtų užtikrintas tolygus ekspertinių tyrimų paskirstymas tarp teismo ekspertizės įstaigų, todėl tos pačios rūšies ekspertiniams tyrimams atlikti vienoje teismo ekspertizės įstaigoje yra susidariusios ilgos eilės, o kitoje jų nėra (3 skyrius);
 - 4.3. teismo ekspertizės įstaigose nesuformuotas pakankamas personalas ekspertiniams tyrimams atlikti (3.1 poskyris).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai kaip institucijai, kuriai pavesta formuoti valstybės politiką teismo ekspertizių srityje ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą

1. Siekiant efektyviai valdyti teismo ekspertizių sritį, tikslinga valstybės mastu planuoti šios srities plėtrą, nustatant strategines kryptis ir prioritetus (1 išvada).
2. Valstybės politikos teismo ekspertizių srityje formavimą ir jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontrolę palengvintų, jei būtų:
 - 2.1. nuspręsta, kokiais būdais ministerijos, kurių valdymo srityje yra teismo ekspertizės įstaigos, galėtų prisidėti prie politikos formavimo ir jos įgyvendinimo organizavimo (1.1 išvada);
 - 2.2. nustatyti Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos veiklos planai ir uždaviniai (1.2 išvada);
 - 2.3. išspręstas asmenų, atstovaujančių privačių teismo ekspertų interesams, įtraukimo į Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos veiklą tikslingumo klausimas (1.3 išvada).
3. Tam, kad būtų užtikrintas užsakovų poreikius atitinkančių ekspertinių paslaugų teikimas, derėtų:
 - 3.1. nustatyti, kurie teismo ekspertai (privatūs, dirbantys teismo ekspertizės įstaigose), kokiais atvejais, kokių rūšių ekspertinius tyrimus gali atlikti, ir sudaryti visiems paslaugų teikėjams vienodas konkurencines sąlygas (3.1, 3.2 ir 3.3 išvados);

- 3.2. numatyti priemonės, kurios padės sutrumpinti ekspertinių tyrimų rezultatų teikimo terminus (4.1, 4.2, 4.3 ir 4.4 išvados).
4. Tobulinant ekspertinių paslaugų teikimo procesą, vertėtų:
 - 4.1. apsispręsti dėl teismo ekspertizės ir objekto tyrimo sampratos ir jų skyrimo pagrindų tikslinimo būtinumo (2.2 išvada);
 - 4.2. užtikrinti, kad LTEC ir KTC ekspertinių tyrimų įkainiai būtų pagrįsti sąnaudomis (2.1 išvada);
 - 4.3. sukurti tinkamas teisinės prielaidas įvertinti teismo ekspertų, kuriems kvalifikaciją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos, kvalifikaciją (2.3 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti šios ataskaitos 6 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

IŽANGA

Ekspertinis tyrimas – pagal teismo ar teisėjo nutartį, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno užduotį arba fizinio ar juridinio asmens, kitos organizacijos ar jų padalinių prašymą atliekamas tyrimas, kuriam reikia specialių žinių ir kurio eiga, analitiniai rezultatai ir su jais tiesiogiai susietas aiškinimas fiksuojami ekspertizės akte ar specialisto išvadoje⁹.

Ekspertinių tyrimų rezultatai panaudojami baudžiamajame, civiliniame ir administraciniame procesuose, siekiant patvirtinti ar paneigti tam tikras su byla susijusias aplinkybes. Didžiausią dalį šių tyrimų užsako teismai ir ikiteisminio tyrimo institucijos (toliau – teisėsaugos institucijos). 2014–2015 m. teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovai užsakė apie 91 proc. visų ekspertinių tyrimų, 9 proc. sudarė fizinių ir juridinių asmenų užsakymai. Teismo ekspertizės įstaigų ir kitų ekspertinių tyrimų paslaugas teikiančių subjektų paskirtis yra atlikti ekspertinius tyrimus. Svarbu, kad šie tyrimai būtų atlikti laiku ir kokybiškai, siekiant patenkinti teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovų poreikį ir taip padėti jiems užtikrinti valstybės ir visuomenės interesų gynimą.

Valstybės politiką teismo ekspertizės srityje formuoja, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą Teisingumo ministerija. Lietuvoje yra įsteigtos penkios teismo ekspertizės įstaigos¹⁰, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina skirtingos institucijos¹¹.

Dėl teismo ekspertizės įstaigų veiklos tobulinimo ir plėtros perspektyvų 2010 m. Ministro pirmininko potvarkiu buvo sudaryta darbo grupė¹², kuri pateikė savo išvadas. Taip pat 2014 m. Teisingumo ministerija atliko teismo ekspertizės institucinės sistemos analizę¹³. Minėtuose dokumentuose buvo svarstomas teismo ekspertizės įstaigų sujungimo klausimas, vertinamos šių įstaigų pavaldumo problemos. Kitų būdų, kaip efektyviau organizuoti teismo ekspertizės įstaigų veiklą ir trumpinti ekspertinių tyrimų atlikimo eiles (nesujungiant teismo ekspertizės įstaigų), nebuvo analizuota. Teisingumo ministerijos 2014 m. atliktos analizės pagrindu Vyriausybės strateginis komitetas, kaip alternatyvą Teisingumo ministerijos pasiūlymui, numatė, kad tikslinga stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp Sveikatos apsaugos ministerijos, Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos ir kitų suinteresuotų institucijų¹⁴.

2002 m. buvo priimtas Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, reglamentuojantis teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų statusą, teismo ekspertų veiklos principus, atsakomybę už Lietuvos Respublikos teismo ekspertų profesinės etikos kodekso pažeidimus, kvalifikacinius reikalavimus teismo ekspertams, teismo eksperto kvalifikacijos suteikimo tvarką, specialių žinių panaudojimo atliekant teismo ekspertizės sąlygas bei tvarką ir reikalavimus teismo ekspertizės aktui¹⁵. Vyriausybei ir kitoms institucijoms pasiūlyta patvirtinti arba pakeisti teismo

⁹ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 2002-10-29 IX-1161, 3 str. 1 d.

¹⁰ Lietuvos teismo ekspertizės centras; Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras; Valstybinė teismo medicinos tarnyba; Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba; Gaisrinių tyrimų centras.

¹¹ Teisingumo ministerija; Policijos departamentas; Sveikatos apsaugos ministerija; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas.

¹² Lietuvos Respublikos ministro pirmininko 2010-01-28 potvarkiu Nr. 33 sudarytos darbo grupės Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstaigų sujungimo į vieną teismo ekspertizės įstaigą galimybėms, šių įstaigų veiklos problemoms ir plėtros perspektyvoms išanalizuoti bei pasiūlymams parengti išvados.

¹³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, „Valstybinės teismo ekspertizės institucinės sistemos analizė. Sistemos tobulinimo alternatyvos“, 2014 m.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginio komiteto 2014-05-30 posėdžio protokolas Nr. 7 „Dėl valstybinės teismo ekspertizės institucinės sistemos tobulinimo“.

¹⁵ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 1 str.

ekspertizės įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus¹⁶. Pagal įstatymą teismo ekspertizės atlieka teismo ekspertai įrašyti į teismo ekspertų sąrašą, kurį sudaro ir tvarko Teisingumo ministerija. Įrašant į sąrašą patvirtinama, kad asmuo atitinka kvalifikacijos ir pasirengimo reikalavimus (turi teismo eksperto kvalifikaciją ir yra išlaikęs teisinių žinių egzaminą).

Atsižvelgę į atliktus tyrimus šioje srityje ir pateiktus vertinimus, atlikdami auditą siekėme įvertinti, ar šiuo metu teisės aktais tinkamai sureguliuotas ekspertinių tyrimų paslaugų teikimas, ar sudaromos vienodos sąlygos teikti ekspertinių tyrimų paslaugas visiems šių paslaugų teikėjams. Vertinome, kokiais būdais būtų galima sumažinti ekspertinių tyrimų atlikimo eiles teismo ekspertizės įstaigose, kad būtų patenkintas teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovų poreikis.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁷ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁸. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito metu naudoti pagrindiniai duomenų rinkimo ir vertinimo metodai pateikiami 1 priede.

¹⁶ Ten pat, 26 str.

¹⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2015-03-24 Nr. V-54 redakcija).

¹⁸ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo rekomendacijos“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės – svarbiausi principai“ (http://www.vkontrole.lt/meniu.aspx?dok_id=350).

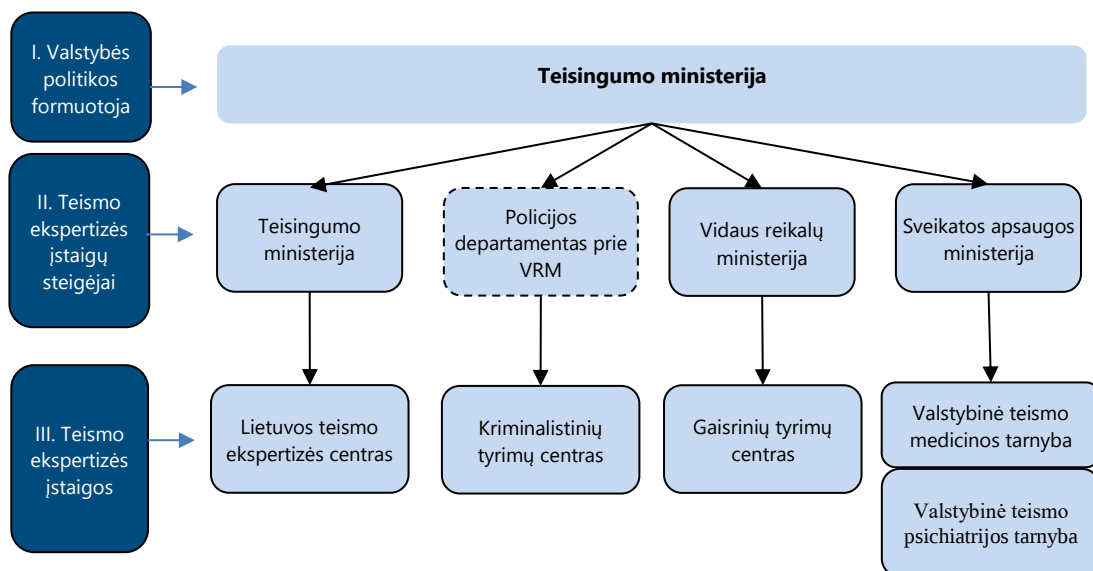
AUDITO REZULTATAI

1. NE VISŲ TEISMO EKSPERTIZĖS ĮSTAIGŲ STEIGĖJAMS PAVESTA DALYVAUTI FORMUOJANT VALSTYBĖS POLITIKĄ IR ORGANIZUOJANT JOS ĮGYVENDINIMĄ

Formuoti valstybės politiką teismo ekspertizių srityje bei organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą pavesta Teisingumo ministerijai¹⁹. Ekspertinius tyrimus atlieka teismo ekspertizės įstaigos (specialiai įsteigta valstybės įstaiga ar valstybės įstaigos padalinys, kurių pagrindinė veikla – teismo ekspertizių atlikimas²⁰) ir privatūs teismo ekspertai. Taip pat tam tikros rūšies ekspertiniai tyrimai atliekami ir kitose valstybės įstaigose, pvz.: Muitinės laboratorijoje, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos banke ir kt. Atkreipėme dėmesį, kad nėra sąrašo, kokios valstybės įstaigos ir kokius ekspertinius tyrimus atlieka.

Pagal Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymą teismo ekspertizės įstaigas steigia Vyriausybė ar ministerijos²¹. Įstaigos prie ministerijos steigiamos valstybės politikai ministrui pavestose valdymo srityse įgyvendinti²². Lietuvoje įsteigtos penkios teismo ekspertizės įstaigos (1 pav.).

1 pav. Subjektų, formuojančių ir įgyvendinančių valstybės politiką teismo ekspertizių srityje, sistema

Šaltinis – Valstybės kontrolė

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-07-09 nutarimu Nr. 851 patvirtinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatai, 7 p.

²⁰ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 3 str. 5 d.

²¹ Ten pat, 19 str. 3 d.

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas, 1994-06-08 Nr. I-464, 30 str. 1 d.

Ketrios iš penkių teismo ekspertizės įstaigos yra įsteigtos ministerijų, kurioms nepavesta dalyvauti formuojant valstybės politiką teismo ekspertizių srityje. Viena iš jų (KTC) buvo įsteigta ne ministerijos, o policijos generalinio komisaro įsakymu. Nepavedus teismo ekspertizės įstaigų steigėjams dalyvauti formuojant valstybės politiką teismo ekspertizių srityje, tampa sudėtingiau tinkamai organizuoti ir koordinuoti jos įgyvendinimą. Teisingumo ministerija organizuoja ir koordinuoja tik jai pavaldžios teismo ekspertizės įstaigos (LTEC) veiklą. Taip pat sudėtingiau užtikrinti Vyriausybės nustatytų tikslų įgyvendinimą (žr. 3 skyrių).

Formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką teismo ekspertizių srityje dalyvauja Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba²³. Ją sudaro Teisingumo ministerijos atstovas, valstybės ekspertizės įstaigų vadovai, Lietuvos apeliacinio teismo, Generalinės prokuratūros ir akademinės visuomenės atstovai. Atkreipėme dėmesį, kad tarybos sudėtyje nėra privačių teismo ekspertų atstovų, todėl nėra atstovaujama jų interesams. Tarybai pavesta teikti pasiūlymus Teisingumo ministerijai dėl teisinio reguliavimo tobulinimo teismo ekspertizės srityje; koordinuoti teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų veiklą ir kt. palyginti svarbios funkcijos (2 priedas).

Kadangi taryba veikia visuomeniniais pagrindais, jos darbo forma yra posėdžiai, kurie vyksta esant būtinybei, bet ne rečiau, kaip kartą per ketvirtį, ji negali užtikrinti nuolatinio visų jai pavestų funkcijų vykdymo. Tarybos metiniai veiklos planai 2014–2015 m. nebuvo sudaromi, veiklos prioritetai neišskirti. Nustatyta, kad minėtu laikotarpiu tarybos pagrindinė veikla buvo skundų dėl teismo ekspertų profesinės etikos kodekso pažeidimų nagrinėjimas.

Jei koordinavimo tarybai būtų nustatomi veiklos tikslai ir uždaviniai, tai padėtų tarybai kryptingiau ir nuosekliau dalyvauti formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką ekspertinių tyrimų srityje.

Pokyčiai audito metu:

Audituojamu laikotarpiu Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba patvirtino veiksmų planą²⁴, kuriame numatytos priemonės padės plėtoti teismo ekspertizės įstaigų bendradarbiavimą ir spręsti bendras ekspertinių tyrimų atlikimo problemas. Mūsų nuomone, numatytos priemonės padės tarybai identifikuoti problemas ekspertinių tyrimų srityje ir apsvarstyti galimus jų sprendimo būdus.

2. NEPAKANKAMAI SUREGULIUOTAS EKSPERTINIŲ TYRIMŲ ATLIKIMAS

Teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų statusą, teismo ekspertų veiklos principus reglamentuoja 2002 m. priimtas Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas. Jam įgyvendinti reikalingus teisės aktus tvirtinti ar pakeisti pasiūlyta Vyriausybei ir kitoms institucijoms.

Sisteminio būdu vertinant teisės aktus, nustatyta:

²³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014-02-11 įsakymu Nr.1R-34 patvirtinti Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos nuostatai, 4 p.

²⁴ Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2016-05-18 protokolu Nr. KTP-13 patvirtintas Efektyvus teismo ekspertizių atlikimo organizavimo veiksmų planas.

2.1. Ekspertinių tyrimų srityje neskatinama sąžininga konkurencija

Pagal Teismo ekspertizės įstatymą²⁵ teismo ekspertizės atlieka teismo ekspertai įrašyti į teismo ekspertų sąrašą. Šiame sąrašė įrašyti teismo ekspertizės įstaigose dirbantys ir privatūs teismo ekspertai. 2015 m. pab. minėtame sąrašė buvo 388 teismo ekspertai, iš kurių 110 – privačių teismo ekspertų. Apribojimų, kad teismo ekspertizės įstaigos ar privatūs teismo ekspertai negalėtų atlikti tam tikros rūšies ekspertinių tyrimų įstatymas nenustato. Todėl, nepriklausomai nuo to, ar teismo ekspertai dirba teismo ekspertizės įstaigose ar privačiai, jiems turėtų būti sudarytos vienodos konkurencinės sąlygos.

Bendradarbiaudami su Konkurencijos taryba, nustatėme, kad:

- Nustatytos sąlygos galimai riboja teismo eksperto kvalifikacijos įgijimą asmenims, nedirbantiems teismo ekspertizės įstaigose.

Pagal Teismo ekspertizės įstatymą²⁶ teismo ekspertizės įstaigos rengia savo srities teismo ekspertus. Asmuo, norintis įgyti teismo eksperto kvalifikaciją, turi išlaikyti kvalifikacijos ir teisinių žinių egzaminą. Teismo ekspertizės įstatymo nuostata, jog teismo ekspertizės įstaigos vadovas priima sprendimą leisti laikyti egzaminus arba motyvuotą sprendimą neleisti jų laikyti, siekiant įgyti teismo eksperto kvalifikaciją, gali riboti ūkio subjektų patekimą į rinką. Konkurencijos tarybos nuomone: „teismo ekspertizės įstaiga ir joje dirbantys valstybės teismo ekspertai konkuruoja su privačiais teismo ekspertais, todėl teismo ekspertizės įstaiga gali būti nesuinteresuota suteikti kvalifikaciją privatiems teismo ekspertams, juo labiau, kad nėra įtvirtinti jokie objektyvūs kriterijai, kuriais turėtų vadovautis teismo ekspertizės įstaigos vadovas, priimdamas sprendimą neleisti laikyti egzaminų teismo eksperto kvalifikacijai įgyti. <...> konkurentams neturėtų būti sudarytos galimybės spręsti dėl analogiškas paslaugas teikiančių ūkio subjektų patekimo į rinką.“²⁷

Išanalizavus dviejų teismo ekspertizės įstaigų (LTEC ir KTC) teismo ekspertų rengimo tvarką ir duomenis apie parengtų šių ekspertų skaičių nustatyta, kad:

- pagal KTC viršininko patvirtintus Ekspertų ir specialistų kvalifikavimo Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre nuostatus²⁸ asmuo, nedirbantis vidaus reikalų sistemoje ir neatlikęs specializuotos stažuotės, negali siekti, kad KTC jam būtų suteikta teismo eksperto kvalifikacija. Remiantis LTEC teismo ekspertų rengimo ir kvalifikacijos teikimo nuostatais, gali būti rengiami tik šioje ekspertizės įstaigoje dirbantys asmenys. Tokiu būdu sudaromos kliūtys asmenims, siekiantiems tapti privačiais teismo ekspertais, patekti į rinką bei konkuruoti teikiant teismo ekspertų paslaugas;
- audituojamu laikotarpiu KTC nerengė ir nesuteikė teismo eksperto kvalifikacijų, o LTEC rengė tik įstaigoje dirbančius asmenis (1 lentelė).

²⁵ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 4 str. 1 d.

²⁶ Ten pat, 20 str. 1 d. 3 p.

²⁷ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2016-07-12 raštas Nr. (2.11-35) 6V-1569 „Dėl privačių teismo ekspertų ir teismo ekspertizės įstaigose dirbančių teismo ekspertų veiklos sąlygų“.

²⁸ Patvirtinti Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro viršininko 2009-06-11 įsakymu Nr. 140-V-45, 7 p.

1 lentelė. Asmenų, kuriems LTEC ir KTC 2014–2015 m. suteikė teismo eksperto kvalifikaciją skaičius

	Iš viso asmenų, kuriems suteikta teismo eksperto kvalifikacija skaičius		iš jų nedirbantys teismo ekspertizės įstaigoje		iš jų asmenys buvo rengti teismo ekspertizės įstaigoje	
	2014 m.	2015 m.	2014 m.	2015 m.	2014 m.	2015 m.
LTEC	6	7	2	2	0	0
KTC*	0	0	0	0	0	0

Pastaba: KTC 2014 m. parengė 9, o 2015 m. – 19 specialistų, kurie atlieka objektų tyrimus

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teismo ekspertizės įstaigų pateiktus duomenis

Teisės aktuose nenumatyta, kaip pasirengti įgyti teismo eksperto kvalifikaciją asmenims, kurie nedirba teismo ekspertizės įstaigoje. Poįstatyminiais aktais, o ne įstatymais nustatyti ribojimai pasirengti įgyti teismo eksperto kvalifikaciją gali būti vertinami kaip privilegijų suteikimas ūkio subjektams, jau turintiems reikiamos darbo patirties ar dirbantiems atitinkamoje institucijoje, diskriminuojant kitus ūkio subjektus ir sudarant konkurencijos sąlygų skirtumus ekspertinių tyrimų paslaugų teikimo srityje²⁹.

- Palankesnės sąlygos teikti ekspertinių tyrimų paslaugas baudžiamajame procese, yra sudarytos teismo ekspertizės įstaigoms.

Teismo ekspertų sąraše nurodyta, kokias ekspertinių tyrimų rūšis gali atlikti teismo ekspertizės įstaigose dirbantys ir privatūs teismo ekspertai (2 lentelė).

2 lentelė. Ekspertinių tyrimų paslaugos, kurias teikia privatūs ir teismo ekspertizės įstaigose dirbantys teismo ekspertai 2015 m.

Ekspertinio tyrimo rūšis	Privačių teismo ekspertų skaičius	Teismo ekspertizės įstaigose dirbančių teismo ekspertų skaičius*
Kalbos, balso bei garso signalų ir jų įrašymo priemonių	3	7
Rašysenos; Lingvistikos	1	17
Buhalterijos, finansų, bankininkystės; darbo ekonomikos	3	7
Informacinių technologijų	2	10
Balstinė; daktiloskopinė; trasologinė, nešaunamųjų ginklų	3	21
Gaisrų; apanglėjusios medienos, statybinių medžiagų ir kitų gaminių degumo; gaisrinės saugos, darbų saugos	5	15
Metallų, dažų, šūvio pėdsakų, metalografijos, sprogstamų medžiagų ir sprogimo pėdsakų, stiklo gaminių, plastikų, panaikintų ženklų atkūrimo, narkotinių ir psichotropinių medžiagų	1	15
Eismo įvykių, transporto trasologijos	4	18
Mirusių žmonių kūnų ir jų dalių, gyvų asmenų; Deontologinės; Histologinės	4	44
Teismo psichiatrinė; psichologinė; vaikų ir paauglių psichiatrinė ir psichologinė; priklausomybės ligų psichiatrinė	7	38

*Pastaba: Objektų tyrimus gali atlikti ne tik teismo ekspertai, bet ir specialistai. Kiek yra privačių specialistų, galinčių atlikti objektų tyrimus, sąrašo nėra.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2015 m. pab. teismo ekspertų sąrašą

²⁹ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2016-07-12 raštas Nr. (2.11-35) 6V-1569 „Dėl privačių teismo ekspertų ir teismo ekspertizės įstaigose dirbančių teismo ekspertų veiklos sąlygų“.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijomis³⁰, ikiteisminio tyrimo metu privačių teismo ekspertų paslaugomis turi būti naudojamosi tik tuo atveju, jeigu nėra galimybės atlikti šį tyrimą valstybės įstaigoje. Pagal AVPK apklausos duomenis tik trys (iš 10) AVPK 2014–2015 m. I pusmetį atlikdami ikiteisminį tyrimą kreipėsi į privačius teismo ekspertus dėl ekspertinių tyrimų paslaugų. Dažniausiai kreiptasi tik tais atvejais, kai tos rūšies tyrimų paslaugų neteikė teismo ekspertizės įstaigos. Atkreipėme dėmesį, kad iki 2015 m. statybos ekspertizių paslaugas teikė tik privatūs teismo ekspertai (iš viso 30). 2015 m. buvo priimtas sprendimas įsteigti dvi pareigybes LTEC šios rūšies ekspertiniams tyrimams atlikti. Remiantis prokuroro rekomendacijomis, kreipiantis dėl ekspertinio tyrimo atlikimo ikiteisminio tyrimo metu prioritetą teikiamas valstybės įstaigoms. Matome riziką, kad teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovai kreipsis tik į šiuos du ekspertus, todėl gali susidaryti eilės teismo ekspertizės įstaigoje, o privatūs teismo ekspertai gali nesulaukti užsakymų.

Jei nesikeis ekspertinių tyrimų skyrimo minėtiems subjektams tvarka, nebus užtikrintos vienodos konkurencinės sąlygos.

- apmokėjimo už ekspertinius tyrimus tvarka baudžiamajame procese neskatina paslaugų teikėjų konkurencijos

Nustatyta, kad valstybės biudžeto lėšų ekspertinių tyrimų paslaugoms apmokėti skiriama paslaugos gavėjui ar teikėjui priklausomai nuo to, kas šias paslaugas teikia:

- ekspertinių tyrimų, paskirtų baudžiamajame procese ir atliekamų teismo ekspertizės įstaigose, paslaugoms apmokėti valstybės biudžeto lėšų skiriama ne paslaugos gavėjui, o paslaugas teikiančiai teismo ekspertizės įstaigai;
- paslaugos, suteiktos privačių teismo ekspertų, apmokamos iš ekspertinį tyrimą užsakančiai įstaigai skirtų valstybės biudžeto lėšų. Be to, renkantis privačių teismo ekspertų paslaugas, turi būti vykdomos viešųjų pirkimų procedūros.

Skirtinga privačių ir teismo ekspertizės įstaigose dirbančių teismo ekspertų suteiktų paslaugų apmokėjimo tvarka gali būti viena iš priežasčių, kodėl baudžiamajame procese nesinaudojama privačių teismo ekspertų paslaugomis.

³⁰ Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2011-01-18 įsakymu Nr. I-14 patvirtintos Rekomendacijos dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo, 20 p.

Pavyzdys

2013 m. Kauno apygardos prokuratūra raštu³¹ kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimo antikorupcijos komisiją siūlydama spręsti klausimą dėl statybos ekspertizių paslaugų teikimo valstybės įstaigoje. Rašte nurodomas vienas motyvų buvo apmokėjimo už suteiktas paslaugas tvarka: kreipiantis į privačius teismo ekspertus reikia skelbti viešuosius pirkimus ir apmokėti iš įstaigai skirtų lėšų.

Mūsų nuomone, skiriant lėšas už ekspertinius tyrimus paslaugos gavėjui, būtų skatinama labiau įvertinti ir ekspertinio tyrimo skyrimo poreikį.

- informacijos apie privačius teismo ekspertus trūkumas.

Pagal teisingumo ministro įsakymu nustatytą tvarką³² teismo ekspertų sąrašė turi būti nurodoma: teismo eksperto vardas, pavardė, kontaktinis adresas, telefono numeris, kiti kontaktiniai duomenys, teismo ekspertizės rūšis ir kvalifikaciją liudijančių dokumentų galiojimo terminas. Atkreipėme dėmesį, kad apie 15 proc. privačių teismo ekspertų, įrašytų į šį sąrašą, nepateikiami kontaktiniai duomenys. Būtina peržiūrėti ir patikslinti teismo ekspertų sąrašą bei pateikti duomenis apie teismo ekspertus, kurie atlieka ekspertinius tyrimus. Tokiu būdu būtų sudarytos sąlygos, esant poreikiui, pasinaudoti jų teikiamomis paslaugomis.

Surinkti įrodymai rodo, kad sudarytos nevienodos konkurencinės sąlygos atlikti ekspertinius tyrimus privatiems teismo ekspertams ir teismo ekspertizės įstaigoms.

Teisingumo ministerijos nuomone, konkurencija tarp privačių teismo ekspertų ir valstybės teismo ekspertizės įstaigų nepasireiškia, nes valstybė yra prisiėmusi pareigą atskleisti nusikalstamas veikas, o šią pareigą ji įgyvendina per teisėsaugos institucijas ir teismo ekspertizės įstaigas. Privatūs teismo ekspertai ir valstybės teismo ekspertizės įstaigos iš esmės veikia skirtingose teismo ekspertizės srityse ir procesuose: privatūs teismo ekspertai teikia ekspertinio tyrimo paslaugas civilinėse bylose audito, turto vertinimo ir statybos srityse. Teismo ekspertizės įstaigos daugiausiai ekspertinių tyrimų atlieka baudžiamajame procese.

Atkreipiame dėmesį, kad dalis privačių teismo ekspertų veikia tose pačiose teismo ekspertizės srityse kaip ir teismo ekspertizės įstaigos (3 priedas). Pasiskirstymo, kiek ekspertinių tyrimų privatūs teismo ekspertai atliko civilinėse ir kiek baudžiamosiose bylose, įvertinti nėra galimybės, kadangi politikos formuotojas nekaupia tokių duomenų, kurie rodytų teismo ekspertizės įstaigų ir privačių teismo ekspertų faktinį pasiskirstymą civiliniame ir baudžiamajame procesuose. Ministerijos minėtas skirstymo modelis, kuriuo būtų paskirstytos paslaugų teikimo sritys tarp privačių teismo ekspertų ir teismo ekspertizės įstaigų, neįtvirtintas nei teismo ekspertizės įstatyme, nei kituose teisės aktuose.

Mūsų nuomone, sąžiningos konkurencijos skatinimas yra vienas iš būdų sutrumpinti ekspertinių tyrimų terminus. Būtina pirmiausia įvertinti, kokius ekspertinius tyrimus turėtų atlikti tik teismo ekspertizės įstaigos (pvz., tyrimai susiję su ribotoje apyvartoje esančiomis medžiagomis), o kokius gali atlikti ir privaciai dirbantys teismo ekspertai, ir tai įtvirtinti įstatymu. Taip pat būtina užtikrinti, kad privatiems teismo ekspertams nebūtų nepagrįstų apribojimų dalyvauti ekspertinių paslaugų

³¹ Kauno apygardos prokuratūros 2013-07-08 raštas Nr. 2-54515 „Dėl ikiteisminio tyrimo Nr. 20-2-00196-6 nutraukimo ir statinio projekto bei statinio ekspertizių atlikimo valstybinėse įstaigose“ Lietuvos Respublikos Seimo antikorupcinei komisijai.

³² Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003-04-18 įsakymu Nr. 111 (2014-03-06 įsakymo Nr. 1R-66 redakcija) patvirtintas Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašo sudarymo ir tvarkymo aprašas, 14 p.

teikimo procese. Planuojant teismo ekspertizės įstaigų žmogiškuosius išteklius, tikslinga įvertinti, kiek rinkoje yra ekspertinių tyrimų paslaugas teikiančių privačių teismo ekspertų.

Audito metu Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba kreipėsi³³ į Teisingumo ministeriją dėl mokslinio tyrimo „Teismo ekspertų duotų išvadų bylose teisinio vertinimo ypatumai“ atlikimo Lietuvos teisės institute. Tyrimo tikslas išanalizuoti ir įvertinti privačių ir valstybinių teismo ekspertų veiklos ir statuso ypatumus teisiniame reglamentavime ir teismų praktikoje.

2.2. Nereglamentuota, kada (kokiais atvejais) turi būti kreipiamasi dėl objekto tyrimo, o kada dėl teismo ekspertizės atlikimo

Siekiant, kad specialios mokslo žinios būtų kuo efektyviau panaudojamos vykdant teisingumą, svarbu aiškiai reglamentuoti ekspertinių tyrimų skyrimo tvarką. Vadovaujantis BPK straipsniais, reglamentuojančiais ekspertinių tyrimų baudžiamajame procese skyrimo pagrindus ir tvarką³⁴, skiriant atlikti teismo ekspertizę ar objekto tyrimą, siekiama nustatyti bylos aplinkybes, turinčias reikšmės nusikalstamai veikai tirti. Pagal generalinio prokuroro rekomendacijas³⁵ ir objektų tyrimai, ir teismo ekspertizės skiriamos prireikus specialių žinių, siekiant nustatyti duomenis, svarbius bylos nagrinėjimo procese. Aiškiai apibrėžtos teismo ekspertizės ir objekto tyrimo sampratos nėra, nėra aiškiai apibūdinti ir minėtų ekspertinių tyrimų skyrimo pagrindai. Pagal Teismo ekspertizės įstatymą teismo ekspertizės įstaigų pagrindinė veikla – teismo ekspertizė atlikimas³⁶, tačiau teismo ekspertizės įstaigose teismo ekspertizės sudaro tik apie 6 proc., likusi dalis – 94 proc. objektų tyrimai (3 lentelė).

3 lentelė. 2015 m. LTEC ir KTC atliktų objektų tyrimų ir teismo ekspertizė bei tyrimus atliekančių teismo ekspertų ir specialistų skaičius

Teismo ekspertizės įstaiga	Objekto tyrimai	Teismo ekspertizės	Teismo ekspertai	Specialistai
LTEC	3122	382	107	Specialistai savarankiškai tyrimų neatlieka
KTC	9054	4	49	84

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC ir KTC pateiktus duomenis

Išanalizavus objekto tyrimo ir teismo ekspertizės skyrimo tvarką, numatytą teisės aktuose, kai atliekamas ikiteisminis tyrimas (2 pav.), nustatėme, kad inicijuojant teismo ekspertizę, ikiteisminio tyrimo metu taikoma didesnė kontrolė nei inicijuojant objekto tyrimą, nes pareigūnui nereikia kreiptis į prokurorą ir teisėją.

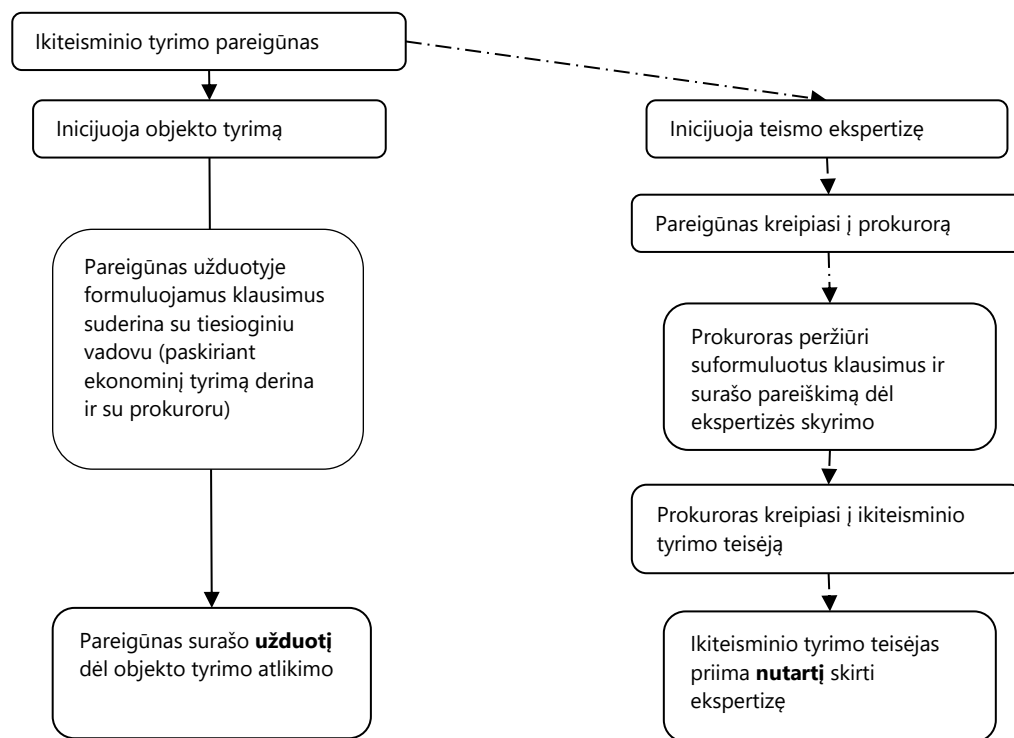
³³ Lietuvos teismo ekspertizės centro 2015-12-10 raštas Nr. S-1122 „Dėl galimų mokslinio tyrimo temų Lietuvos teisės institutui“ Teisingumo ministerijai.

³⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 205, 208 ir 209 str.

³⁵ Rekomendacijos dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo, 5 p.

³⁶ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 19 str. 1 d.

2 pav. Objekto tyrimo ir teismo ekspertizės skyrimo tvarka ikiteisminio tyrimo metu, jį inicijavus ikiteisminio tyrimo pareigūnui

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal generalinio prokuroro rekomendacijas

Kodėl dažniau buvo skiriamas objektų tyrimas, o ne teismo ekspertizė ikiteisminio tyrimo metu, kokia yra teismo ekspertizės ir objekto tyrimo įrodomoji reikšmė bylos nagrinėjimo procese, audituojamu laikotarpiu nevertino nė viena institucija.

Teisingumo ministerijos nuomone, objektų tyrimas yra (ir turi būti) atliekamas žymiai dažniau negu ekspertizės, nes specialisto išvados įrodomoji vertė nėra menkesnė už ekspertizės aktą, taip pat, sutaupant procesines, intelektines ir fizines sąnaudas, baudžiamasis procesas yra efektyvesnis.

Išanalizavus LTEC ir KTC standartinius ekspertinių tyrimų procedūrų aprašymus³⁷, nustatyta, kad tos pačios rūšies teismo ekspertizės ir objekto tyrimai atliekami, taikant vienodas procedūras. Tiek už atliktą objekto tyrimą, tiek už teismo ekspertizę kainos paskaičiuojamos pagal vienodas teismo ekspertizės įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos patvirtintas kainų paskaičiavimo metodikas (plačiau skyriuje 2.3.). Be to LTEC ekspertizės aktui ir specialisto išvadai taikomi vienodi įforminimo ir dalių turinio reikalavimai³⁸, o objektų tyrimus ir teismo ekspertizės atlieka tie patys teismo ekspertai. Todėl pritarti Teisingumo ministerijos nuomonei, kad objektų tyrimams patiriamos mažesnės sąnaudos, nėra pagrindo.

Siekiant efektyviau organizuoti ekspertinių tyrimų atlikimą, tikslinga pirmiausia aiškiai apibrėžti ekspertizės ir objekto tyrimo sampratą ir jų skyrimo pagrindus. Mūsų nuomone, visais atvejais objektų tyrimo užduoties suderinimas su prokuroru padėtų labiau įvertinti užduoties skyrimo pagrįstumą.

³⁷ Lietuvos teismo ekspertizės centro direktoriaus 2014-12-29 įsakymu Nr. B-67 patvirtintas Asmens identifikavimo pagal parašus standartinio tyrimo procedūros aprašymas LTEC-STPA-R-194 (4 leidimas) ir 2015-02-11 įsakymu Nr. B-9 patvirtintas Narkotinių ir psichotropinių medžiagų tyrimo standartinio tyrimo procedūros aprašymas LTEC-STPA-R-206 (6 leidimas).

³⁸ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007-09-04 įsakymu Nr. 1R-327 patvirtinti Ekspertizių (tyrimų) atlikimo Lietuvos teismo ekspertizės centre nuostatai, 64 p.

2.3. Netinkama ekspertinių tyrimų paslaugų įkainių apskaičiavimo tvarka

Ekspertinių tyrimų paslaugų įkainių apskaičiavimo tvarką nustato teismo ekspertizės įstaigos savininko teisės ir pareigos įgyvendinanti institucija³⁹.

Pagal patvirtintą metodiką⁴⁰ tiek LTEC, tiek KTC už atliktą ekspertinį tyrimą paskaičiuota kaina pateikiama užsakovams: teisėsaugos institucijoms ir kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims, nepriklausomai nuo to ar ekspertinis tyrimas buvo atliktas iš teismo ekspertizės įstaigai skirtų asignavimų ar užsakovo lėšomis.

Įvertinus teisingumo ministro ir policijos generalinio komisaro patvirtintas ekspertinių tyrimų įkainių dydžių apskaičiavimo metodikas nustatyta, kad, apskaičiuojant konkretaus ekspertinio tyrimo kainą, nevertinama, kokia panaudotų laboratorinių medžiagų ir priemonių kaina jiems atlikti. LTEC ir KTC ekspertinio tyrimo kaina priklauso nuo tyrimui sugaišto laiko. T. y. eksperto tyrimui atlikti sugaištas laikas dauginamas iš vidutinio darbo valandos įkainio ir išlaidų koeficiento, pridedant PVM. Taip skaičiuojant konkretaus ekspertinio tyrimo kainą, neatsižvelgiama nei į ekspertinio tyrimo rūšį, nei į jam atlikti panaudotas laboratorines medžiagas ir priemones. Skaičiuojant kainas, lėšos, panaudotos laboratorinėms medžiagoms ir priemonėms įsigyti, įtraukiamos į visų tyrimų kainą, nepaisant to, ar jų naudota tam tyrimui atlikti.

Mūsų prašymu, LTEC pateikė atliktų rašysenos ir narkotikų bei psichotropinių ekspertinių tyrimų, kuriems atlikti sugaišta tiek pat laiko, apskaičiuotas kainas (4 lentelė).

4 lentelė. LTEC ekspertinių tyrimų kainos 2015 m.

	LTEC					
	Rašysenos ekspertizė			Narkotikų ir psichotropinių medžiagų ekspertizė		
Sugaištas tyrimui laikas (val.)	16	24	40	16	24	40
Metinis vidutinis valandos įkainis (Eur)	10,067					
Ekspertinio tyrimo kaina (Eur)	161,08	241,63	402,71	161,08	241,63	402,71

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC pateiktus duomenis

Pagal lentelėje pateiktą informaciją matome, kad skirtingų ekspertinių tyrimų rūšių kainos nesiskiria, nors pagal LTEC standartinius narkotikų ir psichotropinių bei rašysenos tyrimų procedūrų aprašymus, narkotikų ir psichotropiniams tyrimams atlikti naudojamos laboratorinės medžiagos (reagentai, pamatinės medžiagos) ir priemonės (pipetės, švirkštai ir kt.). Atliekant rašysenos tyrimus šių medžiagų ir priemonių nenaudojama. LTEC 2015 m. šioms medžiagoms ir priemonėms įsigyti panaudojo apie 6500 Eur. Kokiam skaičiui tyrimų jų buvo panaudota, dokumentuose nenurodoma. Todėl negalėjome apskaičiuoti 6 lentelėje pateiktiems ekspertiniams tyrimams panaudotų laboratorinių medžiagų ir priemonių kainos.

Analogiškai ekspertinių tyrimų kainos apskaičiuojamos ir KTC: neatsižvelgiama į panaudotas laboratorines medžiagas ir priemones tyrimui atlikti. Įvertinus KTC pateiktų atliktų rašysenos bei narkotikų ir psichotropinių medžiagų tyrimų pavyzdžius nustatyta, kad šiems tyrimams, kuriems atlikti buvo sugaišta 6 val., apskaičiuota ekspertinio tyrimo kaina buvo vienoda – 60 Eur.

³⁹ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 20 str. 1 d. 5 p.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012-03-02 įsakymu Nr. 1R-64 patvirtinta Lietuvos teismo ekspertizės centro atliekamų ekspertizių (tyrimų) įkainių dydžių apskaičiavimo metodika; Lietuvos Policijos generalinio komisaro 2005-04-22 įsakymu Nr. 5-V-265 patvirtintos Kriminalistinių tyrimų centro ir teritorinėse policijos įstaigose atliekamų ekspertizių (tyrimų) kainų nustatymo bei apmokėjimo taisyklės.

Pagal LTEC ir KTC savininko teises ir pareigas įgyvendinančių institucijų patvirtintas kainų paskaičiavimo metodikas užsakovams pateikiama apskaičiuota atlikto ekspertinio tyrimo kaina nepagrįsta sąnaudomis. Pagrįstos sąnaudomis ekspertinio tyrimo kainos žinojimas yra svarbus užsakovams, mokantiems už ekspertinį tyrimą savomis lėšomis, taip pat valstybei, planuojančiai teismo ekspertizės įstaigoms biudžeto asignavimus. Kaip nurodė teisėsaugos institucijų užsakovai, žinoti tikslią ekspertinio tyrimo kainą naudinga, nes tam tikrais atvejais tai galėtų padėti įvertinti, ar skirti ekspertinį tyrimą, ar bylai reikšmingus duomenis siekti gauti kitais ikiteisminio tyrimo veiksmais.

LTEC ir KTC nuomone, būtų sudėtinga apskaičiuoti ekspertinio tyrimo kainą, nurodant laboratorinių medžiagų ir priemonių sąnaudas tyrimui atlikti. Atkreipėme dėmesį, kad audito metu Sveikatos apsaugos ministerija patvirtino metodiką⁴¹, pagal kurią, VTMT apskaičiuojant konkretaus ekspertinio tyrimo kainą, turi būti įtraukiamos visos tyrimui panaudotos laboratorinės medžiagos ir priemonės (reagentų, medikamentų, vienkartinų priemonių ir pan. sąnaudos).

Tai svarbu planuojant šių paslaugų teikimo finansavimą tiek pagal šiuo metu esantį apmokėjimo modelį, tiek taikant paslaugų finansavimo principą „pinigai seka paskui paslaugą“⁴². Tikslios kainos žinojimas galėtų tapti viena iš teismo ekspertizės įstaigos vidaus kontrolės priemonių, padedančių laikytis patikimo finansų valdymo.

2.4. Nesukurtos tinkamos teisinės prielaidos įvertinti kvalifikaciją teismo ekspertų, kuriems ją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos

Kilus pagrįstų abejonių dėl teismo eksperto kvalifikacijos, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos siūlymu, eksperto kvalifikacijos patikrinimą turi atlikti institucija, suteikusi jam kvalifikaciją, kurios pagrindu asmuo buvo įrašytas į teismo ekspertų sąrašą⁴³. Nereglamentuota, koku būdu turėtų būti įvertinta kvalifikacija.

Mūsų nuomone, siekiant įvertinti teismo eksperto kvalifikaciją, būtina atlikti teismo eksperto atliktų tyrimų ir pateiktų išvadų kokybės vertinimą. Netinkama atliktų teismo ekspertizių kokybė yra pagrindas nepratęsti teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo galiojimo termino arba jį pripažinti negaliojančiu⁴⁴.

Kyla ginčų, ar visos institucijos, suteikusios teismo ekspertui kvalifikaciją, turi teisę atlikti tokius vertinimus. Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba 2014 ir 2015 metų veiklos ataskaitose nurodė, kad institucijos, suteikusios asmenims kvalifikaciją (turto ir verslo vertintojo, statybų projektuotojo, auditoriaus ir pan.), kurių pagrindu jie buvo įrašyti į teismo ekspertų sąrašą, atsisako vertinti jų kvalifikaciją ir kompetenciją, teikti išvadas dėl metodų ir metodikų panaudojimo jiems atliekant ekspertinius tyrimus.

Taryba kreipėsi į Turto vertinimo priežiūros tarnybą⁴⁵ dėl teismo eksperto turto vertintojo veiksmų įvertinimo, atliekant turto vertės nustatymo ekspertizę. Buvo prašoma įvertinti, ar ekspertizės akte

⁴¹ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015-12-10 įsakymu Nr. V-1434 patvirtintas Valstybinės teismo medicinos tarnybos atliekamų ekspertinių tyrimų pagal fizinių ar juridinių asmenų, kitų organizacijų ar jų padalinių prašymus įkainių apskaičiavimo tvarkos aprašas, 4p.

⁴² Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programa 11.1.3 p

⁴³ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 4¹ str. 6 d.

⁴⁴ Ten pat, 6 str. 9 d. 1 p. ir 13 d. 2 p.

⁴⁵ Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2014-10-01 raštas Nr. KT-S-13 „Dėl vertintojų veiklos atliekant teismo ekspertizę“ Turto vertinimo priežiūros tarnybai.

yra nurodyti metodai, skaičiavimai ir kitos aplinkybės, kurios turi būti nurodomos turto vertinimo ataskaitoje. Tarnyba atsisakė⁴⁶ vertinti teismo eksperto veiksmus, motyvuodama tuo, kad teisės aktai nesuteikia teisės vertinti ekspertizės aktą. Ji nurodė negalinti pateikti išvados dėl ekspertizės akto atitikties teisės aktų reikalavimams, nes tai viršytų jos kompetencijos ribas, argumentuodama jų veiklą reglamentuojančiomis Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo normomis⁴⁷ bei Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartimis⁴⁸. Nutartyse teismas pasisakė, kad „ekspertizės aktas negali būti sutapatintas su turto vertinimo ataskaita Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo taikymo prasme“, „tarnybai nesuteikta teisė vertinti ekspertizės aktų atitiktį Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams“.

Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba per 2014–2015 m. gavo 35 skundus dėl Teismo ekspertų profesinės etikos kodekso pažeidimų. Apie 70 proc., skundų buvo dėl privačių teismo ekspertų, kuriems kvalifikaciją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos. Kaip nurodė taryba, dalies skundų ji negalėjo išnagrinėti, nes sprendimui dėl etikos kodekso pažeidimo priimti buvo reikalingas kitų institucijų, kurios suteikė teismo ekspertams kvalifikaciją, surašytų išvadų vertinimas.

Siekiant užtikrinti ekspertinių tyrimų kokybę, būtina sudaryti tinkamas teisinės prielaidas teismo ekspertų, kuriems kvalifikaciją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos, kvalifikacijai įvertinti.

3. NEPAKANKAMOS PRIEMONĖS SUTRUMPINTI EKSPERTINIŲ TYRIMŲ REZULTATŲ TEIKIMO TERMINUS

2012–2016 m. Vyriausybės programoje nurodytas tikslas – sutrumpinti ekspertų išvadų teikimo terminus⁴⁹. Teisingumo ministerija, kaip valstybės politikos formuotoja nenumatė pakankamų uždavinių ir priemonių tikslui pasiekti. Uždaviniai ir priemonės buvo numatytos tik 2 iš 5 teismo ekspertizės įstaigoms, kurios buvo pavaldžios Teisingumo ministerijai. Valstybės mastu nebuvo planuojamas ir laukiamas rezultatas: kiek ir kokių ekspertinių tyrimų rūšių rezultatų teikimo terminus teismo ekspertizės įstaigose bus planuojama sutrumpinti per tam tikrą laikotarpį. Informacijos apie šio tikslo pasiekimo rezultatus nėra nei Vyriausybės, nei Teisingumo ministerijos metinėse veiklos ataskaitose. Ministerijos 2014 ir 2015 metų veiklos ataskaitose pateikiama informacija tik apie jai pavaldžių teismo ekspertizės įstaigų veiklą (iki 2015 m. VTMT savininko teisės ir pareigas įgyvendino Teisingumo ministerija). Vienoje iš Vyriausybės veiklos ataskaitų (2015 m.) pateikta informacija tik apie vienos teismo ekspertizės įstaigos (LTEC) metinius veiklos rezultatus, kuri pavaldi Teisingumo ministerijai.

Audituojų teismo ekspertizės įstaigų 2014–2015 m. veiklos planuose ir ataskaitose pateikiami rodikliai, susiję su ekspertinių tyrimų atlikimu (5 lentelė).

⁴⁶ Turto vertinimo priežiūros tarnybos 2014-12-15 raštas Nr. (1.13)A2-2265 (14) Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybai.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas, 1999-05-25 Nr. VIII-1202 (2012-05-01 Nr. XI-1497 redakcija) 2 str. 12 d., 21 str. 4 d., 22 str., 26 str. 2 d. 3 p.

⁴⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartys administracinėse bylose Nr. A¹⁴³-2019/2013 ir Nr. A⁵⁵⁶-1937/2014.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos Seimo 2012-12-13 nutarimu Nr. XII-51 patvirtinta Lietuvos Respublikos Šešioliktosios Vyriausybės veiklos programa, 463 p.

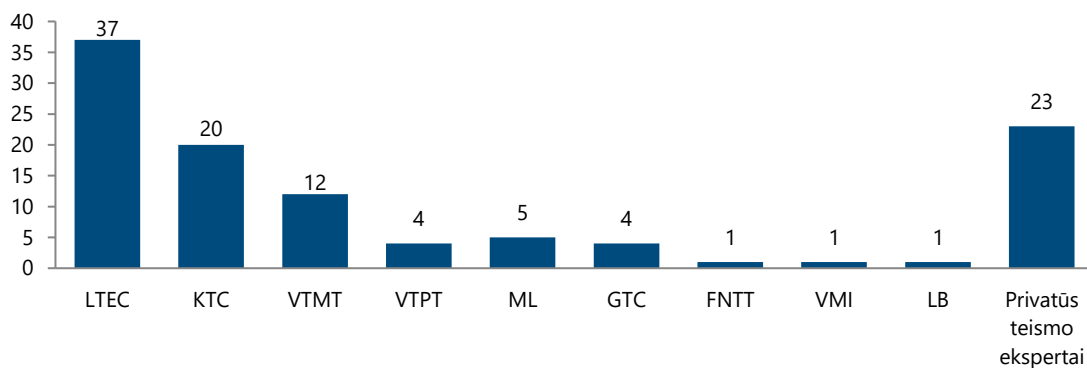
5 lentelė. Duomenys apie LTEC ir KTC planuotus ir pasiektus ekspertinių tyrimų atlikimo rodiklius

Teismo ekspertizės įstaiga	Vertinimo kriterijus	2014 m.		2015 m.	
		Planuota, proc.	Įvykdyta, proc.	Planuota, proc.	Įvykdyta, proc.
LTEC	Laiku atliktų ekspertizių ir tyrimų skaičius (iki 30 d.)	46	32	33	51
KTC	Planuotų ir atliktų (įvykdytų) objektų tyrimų bei ekspertizių nuo gautų užduočių skaičiaus santykis (procentai)	87	103	87	111

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC ir KTC metinius veiklos planus ir ataskaitas

KTC 2014 m. planuotas rodiklis buvo viršytas, 2015 m. jis nebuvo padidintas ir suplanuotas toks pat. LTEC 2014 m. planuotas rodiklis nebuvo pasiektas 2015 m. jo reikšmė sumažinta ir minėtu laikotarpiu viršyta.

Audito metu (2015 m. pabaigoje) buvo patvirtintas Lietuvoje atliekamų ekspertizių rūšių (68 vnt.) sąrašas⁵⁰. Anot tarybos atstovų, sąrašas apima ir objektų tyrimus, atliekamus teismo ekspertizės įstaigose. Daugiausia sąraše nurodytų ekspertinių tyrimų rūšių atlieka LTEC (3 pav.).

3 pav. Atliekamų ekspertinių tyrimų rūšių skaičius

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal įstaigų apklausos duomenis ir teismo ekspertizių rūšių sąrašą

Ekspertinių tyrimų rezultatų pateikimo terminas priklauso nuo ekspertinio tyrimo atlikimo trukmės (laiko, skiriamo ekspertiniam tyrimui atlikti) ir susidariusių eilių tyrimui atlikti (laikas nuo užsakymo gavimo dienos iki ekspertinio tyrimo atlikimo pradžios dienos). Vidutinis šių tyrimų atlikimo laikas minėtame sąraše nenurodytas. Audituotos teismo ekspertizės įstaigos nėra nustačiusios vidutinio ekspertinių tyrimų rūšių atlikimo laiko, todėl įvertinti, ar jis sutrumpėjo, nėra galimybės. Siekdami įvertinti eiles ekspertiniams tyrimams atlikti, analizavome duomenis apie KTC ir LTC atliekamų 18 vienodų ekspertinių tyrimų rūšių eiles. Pagal LTEC internetiniame puslapyje pateiktus duomenis palyginome eiles šių rūšių ekspertiniams tyrimams atlikti (4 priedas). 2015 m. spalio mėn., lyginant su 2012 m. kovo mėn., KTC padaugėjo ekspertinių tyrimų rūšių, kurioms atlikti eilės buvo 2 mėn. ir daugiau, o LTEC tokių ekspertinių tyrimų rūšių sumažėjo (6 lentelė).

⁵⁰ Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2015-11-27 sprendimas Nr. KT-9 „Dėl teismo ekspertizių rūšių sąrašo patvirtinimo“.

6 lentelė. KTC ir LTEC atliekamų vienodų tyrimų rūšių, kurioms eilės buvo 2 mėn. ir daugiau, skaičius

Teismo ekspertizės įstaiga	Ekspertinių tyrimų rūšių skaičius 2012 m.	Ekspertinių tyrimų rūšių skaičius 2015 m.
KTC	8	12
LTEC	5	3

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC internetiniame puslapyje pateiktus duomenis

Didžiausios eilės 2015 m. pabaigoje kaip ir 2012 m. abiejose įstaigose išliko ekonominių ir informacinių technologijų ekspertiniams tyrimams atlikti. KTC eilės informacinių technologijų ir ekonominiams tyrimams atlikti analizuojamu laikotarpiu sutrumpėjo, tačiau jų tenka laukti gana ilgai. KTC informacinių technologijų tyrimams atlikti eilė buvo 6 mėn., ekonominiams – 9 mėn. LTEC analizuojamu laikotarpiu eilės informacinių technologijų tyrimams sutrumpėjo, bet buvo 12 mėn., ekonominiams tyrimams atlikti eilės pailgėjo iki 12 mėn.

Dalies ekspertinių tyrimų rezultatų tenka laukti ilgiau nei nustatyti ikiteisminių tyrimų atlikimo terminai (BPK ikiteisminiams tyrimams atlikti nustatyti ne ilgesni terminai kaip 3 mėn. dėl baudžiamojo nusižengimo, 6 mėn. dėl nesunkių, apysunkių ir neatsargių nusikaltimų ir 9 mėn. dėl sunkių ir labai sunkių nusikaltimų⁵¹). Pagal AVPK apklausos rezultatus dalis ikiteisminių tyrimų nėra baigiami laiku dėl ilgai truncančių ekspertinių tyrimų: trys (iš 10) AVPK nurodė, kad 2014–2015 m. I pusmetį nebuvo baigta laiku nuo 10 iki 30 proc., o septyni AVPK – iki 10 proc. ikiteisminių tyrimų. Viena ikiteisminių tyrimus atliekanti institucija nurodė, kad apie 50 proc. šių tyrimų, kuriuose buvo paskirti ekonominiai ekspertiniai tyrimai, nebuvo baigti laiku dėl užsitęsusių ekspertinių tyrimų.

Atkreipėme dėmesį, kad eilės tos pačios rūšies ekspertiniams tyrimams atlikti teismo ekspertizės įstaigose (LTEC ir KTC) skiriasi (7 lentelė).

7 lentelė. Eilės ekspertiniams tyrimams atlikti mėnesiais KTC ir LTEC 2015 m. spalio mėn.

Eil. Nr.	Ekspertinio tyrimo rūšis	KTC	LTEC
1.	Alkoholinių skysčių tyrimai	1	nėra eilės
2.	Balistiniai tyrimai	6	1
3.	Dokumentų medžiagų tyrimai	2	nėra eilės
4.	Elektros skaitikliai	12	nėra eilės
5.	Ekonominiai tyrimai	9	12
6.	Informacinių technologijų tyrimai	6	12
7.	Metallų tyrimai	2	1
8.	Narkotinių ir psichotropinių medžiagų tyrimai	3	1
9.	Nešaunamųjų ginklų tyrimai	3	nėra eilės
10.	Portretų tyrimai	2	nėra eilės
11.	Rašysenos tyrimai	4	6
12.	Trasologiniai tyrimai	9	nėra eilės
13.	Stiklo tyrimai	1	nėra eilės
14.	Vaizdų tyrimai	2	1–2

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC internetiniame puslapyje pateiktus duomenis

Eilių ekspertiniams tyrimams atlikti skirtumai rodo jų atlikimo koordinavimo trūkumus ir institucijų bendradarbiavimo stoką. Analizavome priežastis, kurios gali didinti eiles ekspertiniams tyrimams atlikti.

⁵¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 176 str. 1 d.

3.1. Suformuoti nepakankami žmogiškieji ištekliai

Vienas iš veiksnių, didinančių eiles šiems tyrimams atlikti teismo ekspertizės įstaigose – žmogiškųjų išteklių trūkumas. Siekdami įvertinti, ar tinkamai formuojami žmogiškieji ištekliai teismo ekspertizės įstaigose, analizavome, kiek 2014–2015 m. buvo neužimtų pareigybių LTEC ir KTC skyriuose, kuriuose atliekami ekspertiniai tyrimai. Nustatyta, kad minėtu laikotarpiu didėjo neužimtų pareigybių skaičius: LTEC 2014 m. buvo penkios; 2015 m. – šešios, o KTC 2014 m. buvo aštuonios; 2015 m. – devynios (8 lentelė).

8 lentelė. Pareigybių, neužimtų pareigybių skaičius ir eilės ekspertiniams tyrimams atlikti

Įstaigos ekspertinių tyrimų skyrius	2014 m. pab.		2015 m. pab.		Eilė ekspertiniams tyrimams atlikti 2015 m. pab. (dienomis)
	Pareigybių skaičius	Iš jų neužimtų	Pareigybių skaičius	Iš jų neužimtų	
LTEC Dokumentų ekspertizių	21	1	21	-	Nuo 15–150
LTEC Skaitmeninės informacijos ekspertizių	16	2	16	3	360
LTEC Techninių ekspertizių	22	1	22	1	Nuo 15– 150
LTEC Fonoskopinių ekspertizių	9	1	9	2	210
KTC Ekonominių tyrimų	11	1	11	1	250
KTC Ginklų, sprogmenų ir trasologinių tyrimų	11	1	11	1	250
KTC Cheminių tyrimų	21	2	21	2	90
KTC Biologinių tyrimų	21	2	21	2	365
KTC Daktiloskopinių tyrimų	17	2	17	2	0
KTC Transporto priemonių tyrimų	5	-	5	1	0

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC ir KTC pateiktus duomenis

Kaip minėta, teismo ekspertizės įstaigos rengia savo srities teismo ekspertus. Atkreipėme dėmesį, kad tos pačios rūšies ekspertiniams tyrimams atlikti teismo ekspertus rengia dvi teismo ekspertizės įstaigos. Klausimas dėl jų rengimo centralizavimo tikslingumo nebuvo sprendžiamas.

Audituojamu laikotarpiu LTEC buvo rengiami asmenys neužimtoms pareigybėms, išskyrus Fonoskopinių tyrimų skyriuje, užimti. Minėtu laikotarpiu eilė fonoskopiniams tyrimams atlikti pailgėjo nuo 170 iki 210 dienų. LTEC asmuo, siekiantis tapti teismo ekspertu, pirmiausia įdarbinamas pagal darbo sutartį specialistu ir sudaromas individualus rengimosi įgyti teismo eksperto kvalifikaciją planas. Parengus asmenį skelbiamas konkursas, jei jis konkursą laimi – įdarbinamas karjeros valstybės tarnautoju. Matome riziką: jei parengtas asmuo konkurso nelaimėtų, tai parengimui išleistos lėšos būtų panaudotos nerezultatyviai. Peržiūrėjus trijų (iš devynių) asmenų, parengtų 2014–2015 m. individualius rengimosi planus, nustatyta, kad asmuo LTEC vidutiniškai parengiamas per 1,5 metų. LTEC atstovų teigimu, parengti vieną asmenį kainuoja apie 20 000 Eur. Sudaromoje darbo sutartyje su rengiamuoju nėra numatytų reikalavimų, kad parengtas asmuo turėtų dirbti nustatytą terminą teismo ekspertizės įstaigoje, kuri jį parengė, arba grąžintų jo parengimui išleistas lėšas. Audituojamu laikotarpiu LTEC vienas parengtas ir 2014 m. įgijęs teismo eksperto kvalifikaciją asmuo tais pačiais metais nutraukė darbo sutartį. LTEC atstovų teigimu, įstaiga negali konkuruoti su darbo rinkoje siūlomais atlyginimais, todėl informacinių technologijų, eismo įvykių, fonoskopijos srityse surasti kandidatų ir juos išlaikyti yra labai sunku. Audituojamu laikotarpiu asmenų, siekiančių įgyti teismo eksperto kvalifikaciją, KTC rengta nebuvo.

Kadangi objektų tyrimus KTC atlieka ir specialistai, peržiūrėjome, kiek laiko jie rengiami. Peržiūrėjus penkių (iš 10) specialistų, kurie buvo priimti į tarnybą 2014 m. ir pradėti rengti, individualius rengimosi planus, nustatyta, kad asmuo KTC parengiamas vidutiniškai per 16 mėn. 2015 m. KTC nebuvo pradėtas rengti nė vienas asmuo, nors metų pradžioje buvo aštuonios laisvos pareigybės ir kai kuriems ekspertiniams tyrimams atlikti (ekonominių; ginklų, sprogmenų ir trasologinių; biologinių tyrimų) buvo susidariusios daugiau nei pusės metų eilės.

Atkreipėme dėmesį, kad kai kuriuose KTC skyriuose, pvz.: Daktiloskopinių tyrimų ir Transporto priemonių, eilių ekspertiniams tyrimams atlikti nebuvo, tačiau buvo neužimtų pareigybių. Neužimtos pareigybės turėtų būti perskirstytos, atsižvelgiant į susidariusias eiles ekspertiniams tyrimams atlikti kituose skyriuose.

Kaip nurodė Teisingumo ministerija, valstybės mastu efektyviai planuoti teismo ekspertų poreikį minėtose įstaigose būtų galima tik sujungus teismo ekspertizės įstaigas į vieną.

Mūsų nuomone, politikos formuotojas turėtų ieškoti kitų alternatyvių būdų ir priemonių, kaip spręsti, kad valstybės mastu būtų įvertintas teismo ekspertų poreikis ir būtų tinkamai planuojamas ir organizuojamas jų rengimas ir perkvalifikavimas. Tai padėtų teismo ekspertizės įstaigoms lengviau suformuoti pakankamą personalą ekspertiniams tyrimams atlikti (numatyti poreikį ir užtikrinti parengimą) tų ekspertinių tyrimų rūšių, kurių, pvz., rezultatų reikia laukti apie metus.

3.2. Nevertinamas ekspertinių tyrimų rezultatų panaudojimas

Ekspertinių tyrimų rezultatai panaudojami baudžiamajame, civiliniame ir administraciniame procese, siekiant patvirtinti ar paneigti tam tikras su byla susijusias aplinkybes. 2014–2015 m. vien teismo ekspertizės įstaigose buvo atlikta apie 62 tūkst. ekspertinių tyrimų. Kiek ekspertinių tyrimų atliko kitos ekspertinius tyrimus atliekančios įstaigos ir privatūs teismo ekspertai, nėra duomenų. Valstybės biudžeto asignavimai teismo ekspertizės įstaigoms audituojamu laikotarpiu didėjo: 2014 m. – 12,36 mln. Eur, 2015 m. – 13,70 mln. Eur (priedas 5). Eiles ir valstybės išteklių poreikį šiems tyrimams atlikti gali didinti užduotyse suformuluoti pertekliniai klausimai. Vertinimas, ar visų atliktų ekspertinių tyrimų rezultatai yra panaudojami bylos nagrinėjimo procese, nebuvo atliktas. Teismo ekspertizės įstaigų atstovų nuomone, užduotyse tyrimams atlikti pateikiama perteklinių klausimų, tai rodo riziką, kad ne visi tyrimų rezultatai gali būti panaudojami bylos nagrinėjimo procese ir gali nepagrįstai didinti tyrimų apimtį. Teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovų teigimu, trūksta mokymų dėl užduočių ekspertiniams tyrimams atlikti surašymo. Remiantis AVPK, apygardų teismų ir 24 iš 49 apylinkių teismų apklausos duomenimis, septyni (iš 10) AVPK ir 10 (iš 29) apklausoje dalyvavusių teismų nurodė, kad teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovams trūksta ekspertinių tyrimų užduočių surašymo mokymų.

Teismo ekspertizės įstaigos⁵² ir Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba⁵³ teikia metodinę pagalbą teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovams. Koordinavimo taryba 2014–2015 m. nerengė metodinių rekomendacijų dėl užduočių ekspertiniams tyrimams atlikti surašymo. Anot tarybos atstovų, ši funkcija yra teismo ekspertizės įstaigų kompetencija, kurios tą vykdo organizuodamos mokymus. Pagal Teismo ekspertizės įstatymą koordinavimo taryba koordinuoja teismo ekspertizės įstaigų veiklą, derina teisėsaugos institucijų ir teismo ekspertizės įstaigų interesus⁵⁴. Audituojamu laikotarpiu taryba nekoordinavo teismo ekspertizės įstaigų veiklos dėl

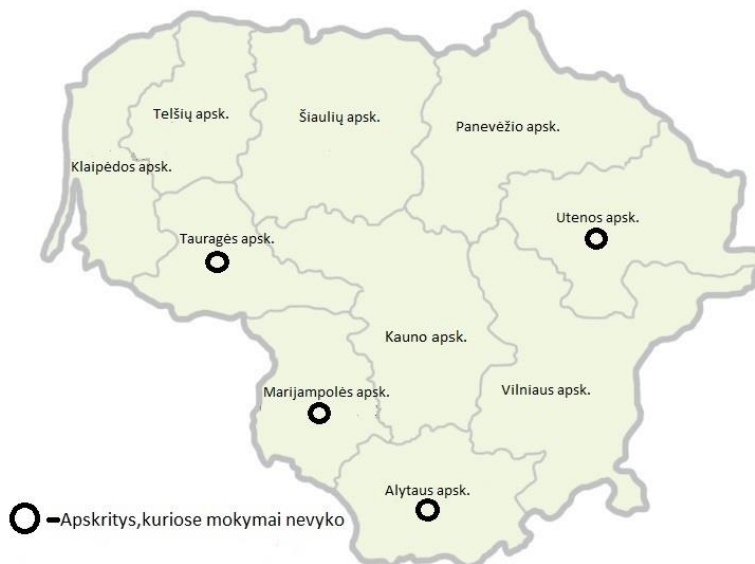
⁵² Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 20 str. 1 d. 4 p.

⁵³ Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos nuostatai, 5.7 p.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas, 16 str. 1 d. 3p., 5 p.

mokymų organizavimo teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovams. Audituotos teismo ekspertizės įstaigos 2014–2015 m. organizavo 34 mokymus teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovams: KTC – vieną kartą, LTEC – 33. Daugiausia mokymų organizuota teisėsaugos institucijoms Šiaulių apskrityje, o keturių (iš 10) apskričių mokymai nebuvo organizuoti (4 pav.). Kaip paaikškino LTEC atstovai, mokymai nebuvo organizuoti, nes to neprašė užsakovai.

4 pav. Duomenys apie teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovų mokymus 2014–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC pateiktus duomenis

Mūsų nuomone, jei ekspertinių tyrimų užsakovams mokymai būtų organizuojami koordinuotai, būtų geriau suderinamos teismo ekspertizės įstaigų galimybės ir teisėsaugos institucijų užsakovų mokymų poreikis. Organizavus teisėsaugos institucijų ekspertinių tyrimų užsakovų užduočių ekspertiniams tyrimams atlikti surašymo mokymus, perteklinių klausimų užduotyse būtų pateikiama mažiau.

Pokyčiai audito metu:

Teisės institute buvo užsakytas tyrimas⁵⁵, kuriuo bus vertinama, kiek teismo sprendimas priklauso nuo pateiktų ekspertinių tyrimų išvadų, kokie jų atmetimo teisme pagrindai.

4-ojo audito departamento direktorius

Rimvidas Aleliūnas

Vyresnysis valstybinis auditorius

Tadas Karanauskas

⁵⁵Lietuvos teismo ekspertizės centro 2015-12-10 raštas Nr. S-1122 „Dėl galimų mokslinio tyrimo temų Lietuvos teisės institutui“ Teisingumo ministerijai.

Valstybinio audito ataskaitos kopija pateikta:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijai
Lietuvos teismo ekspertizių centrui
Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui

Auditas atliktas, vykdant 2016-09-30 pavedimą Nr. P-40-3

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Tadas Karanauskas (grupės vadovas) nuo 2016-09-12

Marius Blažys (grupės vadovas) iki 2016-09-08

Odeta Bučelytė iki 2016-09-07

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Teismo ekspertizių atlikimo
organizavimas“
1 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito objektas – Teismo ekspertizių atlikimo organizavimas.

Audito subjektai:

- Teisingumo ministerija, kuri teismo ekspertizių srityje formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.
- Lietuvos teismo ekspertizės centras.
- Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras.

Audito tikslas – Įvertinti, ar tinkamai organizuojamas ekspertinių tyrimų atlikimas.

Audituojamas laikotarpis – 2014–2015 m. Siekiant įvertinti pokyčius, buvo renkami ir ilgesnio laikotarpio duomenys.

Pagrindiniai duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

Nagrinėjome su audito objektu susijusius teisės aktus. Duomenis auditui rinkome iš Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, penkių teismo ekspertizės įstaigų; keturių kitų ekspertinius tyrimus atliekančių įstaigų (VMI, LB, FNTT, ML); Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos, apygardų (5) ir apylinkių (24) teismų, apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų (10). Bendravome su akademinės visuomenės, Nacionalinės teismų administracijos, Nacionalinio akreditavimo biuro atstovais, prokurorais ir policijos pareigūnais.

Surinktiems duomenims įvertinti taikėme skaičiavimo, palyginamosios ir atvejo analizės metodus.

Atlikdami auditą laikėmės nuostatos, kad auditoriams pateikta informacija yra išsami ir objektyvi, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Valstybinio audito ataskaitos
„Teismo ekspertizių atlikimo
organizavimas“
2 priedas

Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos funkcijos pagal nuostatus

- teikti pasiūlymus Teisingumo ministerijai dėl teisinio reguliavimo tobulinimo teismo ekspertizės srityje;
- koordinuoti teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų veiklą;
- nagrinėti fizinių ar juridinių asmenų, kitų organizacijų ar jų padalinių skundus (pranešimus) dėl Teismo ekspertų profesinės etikos kodekso pažeidimų ir Teismo ekspertizės įstatymo nustatyta tvarka priimti sprendimus;
- derinti teisėsaugos institucijų, teismo ekspertizės įstaigų ir kitų ekspertinius tyrimus atliekančių įstaigų, privačių teismo ekspertų interesus teismo ekspertizės srityje;
- bendradarbiauti su teismo ekspertais, teismo ekspertizės įstaigomis, valstybės ir savivaldybių, mokslo ir studijų institucijomis ir įstaigomis, kitomis suinteresuotomis institucijomis ir asmenimis;
- vertinti ekspertinę praktiką dėl atitikties teisėsaugos institucijų poreikiams, kokybės užtikrinimo reikalavimams ir teikti rekomendacijas teismo ekspertams ir teismo ekspertizės įstaigoms dėl jos tobulinimo;
- teikti rekomendacijas teismams ir teisėsaugos institucijoms dėl ekspertinių tyrimų skyrimo, medžiagos ekspertiniams tyrimams įforminimo ir pateikimo, ekspertinių tyrimų išvadų vertinimo;
- tvirtinti teismo ekspertizės rūšių ir jų sprendžiamų uždavinių sąrašą;
- tvirtinti Teismo ekspertų profesinės etikos kodeksą.

Valstybinio audito ataskaitos
„Teismo ekspertizių atlikimo
organizavimas“
3 priedas

Ekspertinių tyrimų paslaugos, kurias teikia ir privatūs teismo ekspertai ir
teismo ekspertizės įstaigose dirbantys teismo ekspertai

Ekspertinio tyrimo rūšis	Privačių teismo ekspertų skaičius	Teismo ekspertizės įstaigose dirbančių teismo ekspertų skaičius*
Kalbos, balso bei garso signalų ir jų įrašymo priemonių	3	7
Rašysenos; Lingvistikos	1	17
Buhalterijos, finansų, bankininkystės; darbo ekonomikos	3	7
Informacinių technologijų	2	10
Balistinė; daktiloskopinė; trasologinė, nešaunamųjų ginklų	3	21
Gaisrų; apanglėjusios medienos, statybinių medžiagų ir kitų gaminių degumo; gaisrinės saugos, darbų saugos	5	15
Metallų, dažų, šūvio pėdsakų, metalografijos, sprogstamų medžiagų ir sprogimo pėdsakų, stiklo gaminių, plastikų, panaikintų ženklų atkūrimo, narkotinių ir psichotropinių medžiagų	1	15
Eismo įvykių, transporto trasologijos	4	18
Mirusių žmonių kūnų ir jų dalių, gyvų asmenų; Deontologinės; Histologinės	4	44
Teismo psichiatrinė; psichologinė; vaikų ir paauglių psichiatrinė ir psichologinė; priklausomybės ligų psichiatrinė	7	38
*Pastaba: ekspertinius tyrimus atlieka ne tik teismo ekspertai, bet ir specialistai, kurie neįtraukti į lentelėje pateiktus duomenis		

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2015 m. pab. teismo ekspertų sąrašą

Valstybinio audito ataskaitos
„Teismo ekspertizių atlikimo
organizavimas“
4 priedas

KTC ir LTEC eilės ekspertiniams tyrimams atlikti

Eilės atlikti ekspertinius tyrimus mėnesiais KTC ir LTEC 2012 m. kovo mėn. ir 2015 m. spalio mėn.

Eil. Nr.	Ekspertinio tyrimo rūšis	Eilė KTC			Eilė LTEC		
		2012 m.	2015 m.	pokytis	2012 m.	2015 m.	pokytis
1.	Alkoholinių skysčių tyrimai	nėra eilės	1	↑	nėra eilės	nėra eilės	nesikeitė
2.	Balistiniai tyrimai	6	6	nesikeitė	1	1	nesikeitė
3.	Daktiloskopiniai tyrimai	nėra eilės	nėra eilės	nesikeitė	1	nėra eilės	↓
4.	Dokumentų blankų ir rekvizitų tyrimai	1	nėra eilės	↓	1–2	nėra eilės	↓
5.	Dokumentų medžiagų tyrimai	2	2	nesikeitė	3	nėra eilės	↓
6.	Elektros skaitikliai	7	12	↑	nėra eilės	nėra eilės	nesikeitė
7.	Ekonominiai tyrimai	12	9	↓	10	12	↑
8.	Informacinių technologijų tyrimai	19	6	↓	16	12	↓
9.	Metallų tyrimai	nėra eilės	2	↑	0,5	1	↑
10.	Narkotinių ir psichotropinių medžiagų tyrimai	4	3	↓	2–3	1	↓
11.	Nešaunamųjų ginklų tyrimai	5	3	↓	1	nėra eilės	↓
12.	Pinigų tyrimai	nėra eilės	nėra eilės	nesikeitė	nėra eilės	nėra eilės	nesikeitė
13.	Plastikų (polimerinių medžiagų) tyrimai	nėra eilės	nėra eilės	nesikeitė	1–2	nėra eilės	↓
14.	Portretų tyrimai	1–2	2	↑	nėra eilės	nėra eilės	nesikeitė
15.	Rašysenos tyrimai	4–5	4	↓	3	6	↑
16.	Trasologiniai tyrimai	1–2	9	↑	1	nėra eilės	↓
17.	Stiklo tyrimai	nėra eilės	1	↑	1	nėra eilės	↓
18.	Vaizdų tyrimai	1–2	2	↑	1	1–2	↑
↑ – eilė ilgėjo ↓ – eilė trumpėjo							

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LTEC internetiniame puslapyje pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Teismo ekspertizių atlikimo
 organizavimas“
 5 priedas

Teismo ekspertizės įstaigų 2014 ir 2015 m. asignavimai iš valstybės biudžeto

Teismo ekspertizės įstaiga	2014 m. (mln.EUR.)		2015 m.* (mln.EUR.)	
	Planuoti asignavimai	Panaudoti asignavimai	Planuoti asignavimai	Panaudoti asignavimai
Lietuvos teismo ekspertizės centras (LTEC)	2,44	2,44	2,75	2,72
Valstybinė teismo medicinos tarnyba (VTMT)	4,12	4,	4,85	4,78
Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras (KTC)	3,13	3,12	3,11	3,10
Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba (VTPT)	1,89	1,89	2,16	2,12
Gaisrinių tyrimų centras (GTC)	0,78	0,78	0,83	0,83
Iš viso:	12,36	12,23	13,70	13,55

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitas

Valstybinio audito ataskaitos
„Teismo ekspertizių atlikimo
organizavimas“
6 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas /Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant efektyviai valdyti teismo ekspertizių sritį, tikslinga valstybės mastu planuoti šios srities plėtrą, nustatant strategines kryptis ir prioritetus	Teisingumo ministerija	Inicijuoti strateginių teismo ekspertizės srities krypčių ir prioritetų nustatymą.	2017 III ketvirtis
2.	Valstybės politikos teismo ekspertizių srityje formavimą ir jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontrolę palengvintų, jei būtų:			
2.1.	Nuspręsta, kokiais būdais ministerijos, kurių valdymo srityje yra teismo ekspertizės įstaigos, galėtų prisidėti prie politikos formavimo ir jos įgyvendinimo organizavimo;	Teisingumo ministerija	1. Įtraukti teismo ekspertizės įstaigų savininko teises ir pareigas įgyvendinančių institucijų atstovus į Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos (toliau – TEVKT) sudėtį; 2. Inicijuoti Teismo ekspertizės įstatymo nuostatų, reguliuojančių teismo ekspertizės įstaigų apibrėžtį ir steigimą, peržiūrą.	2017 I ketvirtis 2017 IV ketvirtis
2.2.	nustatyti Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos veiklos planai ir uždaviniai	Teisingumo ministerija	Reglamentuoti TEVKT metinių uždavinių nustatymą.	2017 II ketvirtis
2.3.	išspręstas asmenų atstovaujančių privačių teismo ekspertų interesams įtraukimo į Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos veiklą tikslingumo klausimas.	Teisingumo ministerija	Įtraukti valstybės institucijų ar prie jų tam tikslui sudarytų komisijų, suteikiančių tam tikros srities kvalifikaciją, atstovus į TEVKT sudėtį.	2017 II ketvirtis
3.	Tam, kad būtų užtikrintas užsakovų poreikius atitinkančių ekspertinių paslaugų teikimas, derėtų:			
3.1.	nustatyti, kurie teismo ekspertai (privatūs, dirbantys teismo ekspertizės įstaigoje), kokiais atvejais, kokių rūšių ekspertinius tyrimus gali atlikti, ir sudaryti visiems paslaugų teikėjams vienodas konkurencines sąlygas	Teisingumo ministerija	1. Parengti Teismo ekspertizės įstatymo pakeitimus, nustatant ekspertizės rūšis, kurių neturi teisės atlikti privatūs teismo ekspertai;	2017 IV ketvirtis

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas /Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			2. Priėmus TEĮ pakeitimus, atlikti TEĮ įgyvendinančių teisės aktų peržiūrą ir, esant reikalui, patikslinti juos, kad įstatyme numatytiems subjektams būtų sudarytos vienodos sąlygos atlikti ekspertinius tyrimus; 3. Inicijuoti apmokėjimo sistemos baudžiamajame procese, kad lėšos būtų skiriamos tyrimus užsakantiems subjektams, o ne teismo ekspertizės įstaigoms, pakeitimo galimybių svarstymą TEVKT; 4. Pasiūlyti Generalinei prokuratūrai peržiūrėti generalinio prokuroro 2011 m. sausio 18 d. įsakymo Nr. I-14 „Dėl rekomendacijų dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo patvirtinimo“ nuostatas, kuriose nustatytas prioritetas paskirti ekspertinį tyrimą valstybės ekspertizės įstaigoms.	2018 I ketvirtis 2017 III ketvirtis 2017 I ketvirtis
3.2.	numatyti priemones, kurios padėtų sutrumpinti ekspertinių tyrimų rezultatų teikimo terminus.	Teisingumo ministerija	1. Inicijuoti teismo ekspertizės įstaigų žmogiškųjų išteklių ir finansavimo poreikio, vidutinių ekspertizės atlikimo terminų, kitų priemonių, padėsiančių sutrumpinti ekspertinių tyrimų rezultatų teikimo terminus, svarstymą TEVKT kartu su teismo ekspertizės įstaigų savininko teises ir pareigas įgyvendinančiomis institucijomis; 2. Atsižvelgiant į svarstymo rezultatus, kartu su TEVKT, numatyti priemones, kurios padėtų sutrumpinti ekspertinių	2017 II ketvirtis 2017 III ketvirtis

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas /Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			tyrimų rezultatų teikimo terminus; 3. Pasiūlyti teismo ekspertizės įstaigoms parengti mokymo programas teisėsaugos institucijoms, TEVKT – informuoti apie šias programas teisėsaugos institucijas.	2017 I ketvirtis
4.	Tobulinant ekspertinių paslaugų teikimo procesą, vertėtų:			
4.1.	apsispręsti dėl teismo ekspertizės ir objekto tyrimo sampratos ir jų skyrimo pagrindų tikslinimo būtinumo;	Teisingumo ministerija	Inicijuoti teismo ekspertizės ir objekto tyrimo sampratos ir jų skyrimo pagrindų aiškesnio apibrėžimo analizę.	2017 IV ketvirtis
4.2.	užtikrinti, kad LTEC ir KTC ekspertinių tyrimų įkainiai būtų pagrįsti sąnaudomis;	Teisingumo ministerija	Kartu su Policijos departamentu imtis priemonių LTEC ir KTC nustatyti įkainius, pagrįstus faktinėmis paslaugų teikimo sąnaudomis, ir prireikus, pakeisti teisės aktus.	2017 II ketvirtis
4.3.	sukurti tinkamas teisinės prielaidas įvertinti teismo ekspertų, kuriems kvalifikaciją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos, kvalifikaciją.	Teisingumo ministerija	Parengti Teismo ekspertizės įstatymo, ir, esant reikalui, kitų įstatymų, pagal kuriuos suteikiama atitinkamoje srityje kvalifikacija, kurios pagrindu asmuo įrašomas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą, pakeitimus, nustatant teismo ekspertų, kuriems kvalifikaciją suteikia ne teismo ekspertizės įstaigos, kvalifikacijos patikrinimo tvarką.	2017 IV ketvirtis
Atstovas, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento Teisinės pagalbos skyriaus vyriausioji specialistė Neringa Keršienė (tel. 2662876, el. p. neringa.kersiene@tm.lt).				